СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕННИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОГО ОБЄДИНЕННЯ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 78. Джерзи Сіти, Н. Дж., второк, 5. квітня, 1927.

VOL. XXXV. No. 78. Jersey City, N. J., Tuesday April 5. 1927. THREE CENTS

150,000 МАЙНЕРІВ ПОКИНУЛО КОПАЛЬНІ МЯГКОГО ВУГЛЯ

ЗАХОДЯТЬСЯ КОЛО СКЛИКАННЯ ОКРУЖНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ.

ШИКАГО, 2. квітня. — Так юніїні урядники як і властителі копалень мягкого вугля згідно признають, що всі просто юніїні робітники в сих копальнях вийшли на страйк на приказ юнії. Разом вийшло коло півтора сотки тисяч юніїних робітників.

В юніїних округах властителі навіть не пробують вести працю при помочи скебів, а лишень заявляють, що вони мають так богато мягкого вугля на складі, що се вистарчить їм на богато місяців.

В ріжних округах менчі підприємці заявляють свою готовість підписати умови з юнією, а в стейті Огайо вже навіть таку угоду підписали підприємства: Шик, Прогресів, Сонісайд, Майстер і Кеслі. Через те всі властителі сього стейту схиляються до нової конференції з юнією. Лишень що вони ще дуже далеко від себе, бо юнії заявляють, що вони не будуть говорити з підприємцями, що хочуть знижити заробітню заплату, а підприємці кажуть, що вони не хочуть відновляти старого контракту.

СЕНАТОР ВИНУЄ КОНҐРЕС ЗА НЕЧИННІСТЬ УРЯДУ В СТРАЙКУ.

КОВПЛЕНД НАТЯКАЄ, ЩО ПРЕЗИДЕНТ НЕ МОЖЕ ТЕПЕР НІЧОГО РОБИТИ.

ВАШИНГТОН, 2. квітня. — Др. Ковпленд, демократичний сенатор з Ню Йорку, заявляє в публичній заяві, що вину за нечинність федерального уряду в таких критичних моментах, як теперішний вуглевий страйк, поносять сенатори з вуглевих стейтів, які за намовою вуглевих баронів повалили всякі законодатні міри, які давали федеральному урядови владу вмішуватися в углеві страйки.

Не маючи законної влади, федеральний уряд має руки звязані та не може нічого більше зробити, хиба бути зовсім безсторонним глядачем.

СУД ЗАБОРОНЯЄ СТРАЙК МАЛЯРІВ.

ЮНІЯ МУСИТЬ ВІДКЛИКАТИ ЗАРЯДЖЕННЄ СТРАЙКУ 5 ТИСЯЧ РОБІТНИКІВ.

НЮ ЙОРК, 2. квітня. — Джеймс Кропсі, висший суддя з Бруклина, видав нині тимчасову заборону („інджонкшен") проти страйку місцевих малярських робітників.

Заборону видано на тій основі, що юнія поломила свою угоду з підприємцями. Заборона тимчасова, і в сій справі має в понеділок відбутися судове переслухання. Коли воно випаде на некорисніть юнії, юнія буде обовязана відкликати страйковий приказ або наразитися на судові кари.

Страйк малярів викликано за надвижку в сумі 2 долярів у день. Малярі досі побирали по 12 долярів у день. Є їх у юнії 4,800.

„В АМЕРИЦІ НЕМА БУНТУ МОЛОДЕЖИ".

НЮ ЙОРК, 3. квітня. — Норман Томас, протестантський проповідник та соціялістичний кандидат на уряд мейора сього міста, говорив в одній місцевій синагозі про так званий бунт молодежи.

Він казав, що всі гучні балачки про сей бунт в Америці не здійснюються. Американська молодіж не проявляє того невдоволення зі старого покоління, яке проявляє молодіж европейська. Американська молодіж занадто жене за матеріяльним добробутом, щоби займатися такими річами. В неї вполи, в школі й поза школою, релігію успіху.

Молодіж могла повірити в сю релігію тому, бо в Америці справді случається нераз таке, що бідна людина стане міліонером, а бідна дівчина віддається за мущину, який має доходи князя.

ЗРІСТ ЧИСЛА МІЛІОНЕРІВ.

ВАШИНГТОН, 3. квітня. — Податковий комишенер обчисляє, що в 1925. році в Злучених Державах подало 75 осіб, що вони мають дохід у міліон долярів у рік або більше, а сього року заплатило за минувший рік податок за міліоновий прихід уже 207 осіб.

Наслідком переміни в податковім законі минувшого року відпало від плачення податків 2 міліони податковців.

КОЛИШНІЙ ПОЛКОВНИК ПОМИРАЄ НІЧНИМ СТОРОЖЕМ.

НЮ ЙОРК, 3. квітня. — В суботу сполудня поповнив у своїм мешканню самовбийство при помочи світляного газу Джан Бравн, 60-літний нічний сторож. Його називав дехто за життя полковником Бравном, і се навело полісменів, що робили слідство над його смертю, переглянути його папери, а відтак написати до людий, з якими він кореспондував. З телеграм, одержаних у відповідь, виявилося, що покійний справді був колись полковником в англійській армії та має кревняків серед англійської шляхти.

ШВАЙЦАРІЯ ОПІКУЄТЬСЯ ПИЯКАМИ.

ЖЕНЕВА, 21. марта. — Стейтова рада женевського кантону приняла закон, на підставі якого кожний налоговий пияк буде інтернований, без огляду на його суспільне становище. Інтернованих пияків відставлятимуть до відповідних санаторій, де специялісти будуть їх лічити з пиянства.

ЗАКОН ПРОТИ ГЕНЕРАЛЬНОГО СТРАЙКУ.

ЛОНДОН, 1. квітня. — В найблизший понеділок буде предложений в англійськім парляменті закон, яким накладається кари арешту і грошеву кару на тих, що агітують чи спричинюють загрозу для життя і майна дорогою генерального страйку.

СВОБОДА СЛОВА В ПОЛЬЩІ.

Польське товариство „Ліґи права чоловіка і громадянина" (міжнародня організація) видало відозву, в якій нарікає на комуністичну пропаґанду, але одночасно стверджує темні сторони польського судівництва і тюремництва. Між иншим зазначується в цій відозві, що помимо оголошення декрету президента Польщі в справі передчасного звільнення вязнів — в дійсности з нього і досі не зроблено ужитку. Відозву підписали: визначний письменник Струґ, сенатор Познер, пос. Тугут (б. віце-премієр), старенький сен. Лімановскі (понад 90 літ). Одначе вона не побачила світа Божого: її влада сконфіскувала. Не можна навіть стверджувати фактів.

ПРИСУД В СПРАВІ ВОЄВУДЗКОГО.

Маршалківський суд польського сойму видав остаточно присуд в справі провокаційної діяльности Воєвудзкого. В присуді говориться, що Воєвудзкому не доказано, що він, будучи послом, був рівночасно агентом дефензиви. Натомісь Воєвудзкі був яко посол мужем довіря другого відділу генерального штабу (дефензиви) і давав інформації про політику білоруського клюбу. За це діставав Воєвудзкі гроші, які він виплачував своїм агентам, а часть тих грошей уживав Воєвудзкі на політичну акцію Визволення.

Яка є ріжниця між агентом, а інформатором, ніхто не знає. Присуд маршалківського суду дійсно соломонівський. Стверджуючи, що Воєвудзкі доносив дефензиві на білоруських послів, рівночасно орікає, що він не був агентом. Бачно і стільки.

ТУРЕЧЧИНА ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО ОБОРОНИ.

Повідомляють зі Смирни, що турецький уряд пригодовляє лінію фортифікацій на побережу Еґейського моря в Малій Азії. Робить він се з боязни перед нападом Італії. Відколи стало звісним, що Англія не буде противитися нападови Італії на Туреччину, ся весь час зброїться і забезпечує свої береги.

ЕЛЕКТРИЧНІСТЬ БЕЗПОСЕРЕДНО З ТЕПЛА.

Як нам відомо, електричність, котрої вживаємо до освітлювання чи до опалювання або порушування машин, повстає в той спосіб, що наперед огріваємо паровий котел, витворена в нім пара порушує відповідний толок, а той толок вправляє доперва в рух машину, витворюючи в той спосіб електричність.

Є воно річно зовсім зрозумілою, що при такій процедурі тратиться много енерґії. Вже від давен-давна вчені фізики застановлялися, чи не далобся збудувати таку машину, котра не потребувалаб посередника у витворюванню електричности безпосередно з тепла.

Фактом є, що декотрі стопи (топники), зіставлені з собою і огріті до 400°, витворюють електричну енерґію.

Можливо, що па подібній основі є збудована машина проф. Валя з Шефілд, звісного з богато винаходів з обсягу електричности.

Отже професор той подав до відома университетови згаданої місцевости, що довершив винаходу, котрий може спричинити переворот у теперішній електротехниці. Винайдена машина називається термоелектричний ґенератор. Він складається з цілої низки рур, уложених після специяльного пляну. Машина та не потребує специяльної обслуги, тільки наладування углем.

Сама із себе витворює вона електричність на збірних пунктах (електродах), уміщених на рурах.

БУНТ ПРОТИ МАШИН СЕРЕД ЧЕСЬКИХ СКЛЯНИХ РОБІТНИКІВ.

ҐАБЛЬОНЦ, Чехословаччина, 31. марта. — В склянім промислі Чехословаччини почали заводити улїпшення при помочи нових машин. Між иншим заступлено машинами краяннє скла, яке роблено досі руками. В той спосіб тисячі робітників чуються загрожені в своїй екзистенції. Ось і через те підняли вони бунт, напали на фабрику і побили всі товари, що були краяні машинами. Робітники заявляють, що заграниця домагається якраз товарів тятих руками.

ЖИВИЙ МЕРЛЕЦЬ.

В Бранденбурґу в Німеччині арештовано за двоженство чоловіка, який офіціяльно рахувався за померлого ще від початку 1918 р. Називався він Карл Шульц і був на війні. З початком 1918 р. прийшла вістка, що його убито. Жінка Шульца сім літ сумувала за ним і наконець віддалася другий раз. Жила щасливо зі своїм другим чоловіком, коли прийшла вістка, що в Бранденбурґу жиє чоловік подібний до померлого. Жінка поїхала подивитись і переконалася, що то таки її дійсний муж. Він також оженився другий раз і був батьком двох дітей. Показалося, що Шульц вкрав у свого убитого товариша на фронті ідентифікаційні документи, а йому всунув свої.

ПОХОРОН БЕЗРОБІТНОГО В ПОЛЬЩІ.

Поруч з обжираючимися капіталістами, животіють і злидарі, безробітні. Опинившися в безпорадному стані, без праці й куска хліба, стративши надію на поліпшення, вони майже щодня (переважно в Варшаві) кінчають життя самогубством.

Дня 16-го лютого ховали безробітного, 24-літнього інтеліґента Левицького Яна, що будучи довший час без праці, вискочив у розпуці з вікна шести-поверхового будинку і розбився на смерть. Безробітні, зібравшись у великій скількости, хотіли нести труну з покійним до цвинтаря на своїх плечах, але поліція не дозволила, бачучи в цьому протидержавну діяльність... Коли жалібний похід, при участи більш як 2000 безробітних, хотів піти по Маршалківській вулиці, якою саме в ту пору мав їхати п. Президент Мосьціцкі, поліція заборонила та силою скермувала похід до иншої вулиці, боючися, щоб не пропав п. Президентові добрий настрій...

ЗУБ ЗА ЗУБ ЗА БИТТЯ ЖІНКИ.

В Честертон, Меріленд, засуджено на пулични вибиття батогом богатого 60-літнього фармера Генрі Нюгавза за те, що побив свою жінку. Нюгавз оженився шість місяців тому по 15 минутах знакомства зі своєю теперішньою жінкою, яка прийшла до него на оголошення в часописи, що він потребує господині для провадження дому. В два тижні по шлюбі вже побив її так, що вивихнув їй рамя. Засуд є, що шериф має привязати Нюгавза за руки і ноги до дерева і публично дати йому десять батогів на обнажені плечі.

РІДКИЙ ПРОЦЕС.

Львівський апеляційний суд розбирав цікаву розводову справу. Від 10 років був жонатий бувший австрійський війсковий удруге з жінкою, з якою має 4 дітий. Перша його жінка покинула, втікши з якимсь маляром. Розшуки за нею не дали за цей час ніяких наслідків. Аж ось після 10 літ вона звиталась і вислала до суду скаргу, обвинувачуючи мужа у двоженстві, домагаючись уневажнення першого подружа. Суд відкинув скаргу лише на тій підставі, що лікарі - знавці ствердили її повну нездатність до подружого стану.

ДИТИНА З ТРОМА ГОЛОВАМИ.

В Зловині на Виленщині одна селянка вродила дитину з трома головами. Жила ця дитина всього пів години. Лікар, що був при пологах, відфотографував цей вибрик природи.

ДЕФІЦИТ В БРИТІЙСЬКІМ БУДЖЕТІ.

ЛОНДОН, 31. марта. — Генеральний страйк і страйк вуглевий спричинили великий дефіцит в державній касі. Виносить він $183,000,000.

АНГЛІЯ ГОТОВИТЬСЯ ДО БЛЬОКАДИ КИТАЮ

НАТИСКАЮТЬ НА АМЕРИКУ ДО АКТИВНОГО ВИСТУПУ.

ШАНҐАЙ, 3. квітня. — Неурядові вісти з Лондону подають, що Англія готовиться до рішучого виступу проти китайських націоналістів. Здається наміряє вона перевести бльокаду Китаю, а здержується зі сим пляном лишень тому, бо ще не перекокала богато держав співділати зі собою. Япан уже готов тепер до всякого виступу проти Китаю, але другі держави ще хитаються.

Головну увагу звертає Англія на Злучені Держави. В сьому напрямку іде звідомлення американського конзуля Дейвіса, котрий звалює вину за напади на Американців і Европейців в Шанґаю на кантонські війська і провідників.

Американська торговельна палата в Шанґаю, до якої належуть просто всі найбільші американські бизнесмени, ведучі торговлю в Китаю, видала публичну заяву проти кантонського уряду, в якій закликує уряд Америки й европейських держав умішатися в китайське замішанне та привести мир та пошановання для законів і маєтків чужинців у Китаю.

Англія заповідає висилку дальших військ до Китаю.

СУПЕРЕЧНІ ЧУТКИ ПРО ЗДОРОВЛЯ РУМУНСЬКОГО КОРОЛЯ

РАЗ ВИЗДОРОВЛЮЄ, ТО ЗНОВА ЗАНЕПАДАЄ.

БУКАРЕШТ, 3. квітня. — Лікарі румунського короля видали були вчора бюлетин, що король Фердинанд мається краще та правдоподібно перебуде ще сесю кризу. Рівночасно подано газетам вістку, що на сю вістку сербський король уже не вибирається до румунського короля на відвідини.

За те нині пішли знова суперечні вістки. Нового комунікату про здоровля нема, а за те з Парижа прийшла вістка, що королівський син Кароль, котрого двірські інтриґи та його приватні скандали позбавили недавно права до престола, вибирається до Румунії літаком.

Рівнобіжно з тим ходять серед населення, на загал слабо обзнакомленого з політичними справами, найдивачнійші поголоски про війну, помір і таке инче, які мають наступити по королівській смерти. Як звичайно, не бракує теж вістки, що король уже давно помер, а двірська камарилля закриває подію, щоби визискувати сю подію на свою користь.

ПОЛЬСЬКИЙ БІСКУП ПРОТИ АМЕРИКАНСЬКОЇ „ПРОТЕСТАНТСЬКОЇ І ЄРЕТИЧНОЇ" ОРГАНІЗАЦІЇ.

ВАРШАВА, 2. квітня. — Кардинал Каковський, католицький архиєпископ Варшави, вернувши з конференції з папою, видав публичний пастирський лист проти американської організації „Янґ Менс Крисчен Асосіейшен" („Уай-Ем-Сі-Ей"), яка в Польщі послідними часами сильно поширилася.

Організація ся розвивалася в Польщі головно при помочи американських долярів. Її річний буджет послідного року виносив 840,000 злотих, з чого 180,000 прийшло з Америки. Організація однак має стояти під упливом ріжних американських сект, які, мовляв, відносяться ворожо до католицької церкви. Щоби знищити впливи протестантів, Каковський виступає тепер публично проти сеї організації, послугуючися проти неї арґументом, що вона, мовляв, „протестантська і єретична".

Виступ епископа буде без сумніву мати поважний вплив на організацію, бо 95 процентів її членів у Польщі се католики, відомі зі своєї улеглости до епископів. З другого боку, однак, може прийти теж до поважної боротьби, бо на чолі організації в Польщі стоять визначні Поляки, а межи ними й проф. Яньовський, голова одного департаменту в міністерстві освіти.

КОЛИСЬ СЕ БУЛО ІНАКШЕ.

ШАНҐАЙ, 3. квітня. — Методиські місіонарі в Китаю віднеслися до заряду сеї церкви в Америці, щоби їм зібрано 75,000 долярів на поворот до рідного краю, бо їм уже небезпечно перебувати довше на місіях у Китаю.

Вони кажуть, що більшість місіонарів уже покинула свої становища.

НОВЕ ПОВСТАННЄ В МАРОКУ.

РАБАТ, 3. квітня. — Рифи, що недавно піддалися під еспанський протекторат, знова збунтувалися проти Еспанії.

Сим разом збунтувався султан Хамілігі. З кількома племенами напав він на еспанський ґарнізон у Баб Сліб, котрий бачучи невидержимість своєї позиції, покинув становище та перейшов на французьку територію. Еспанський командант Остаріс зараз напав на Баб Сліб та заняв його, але Араби відтак напали на нього й виперли його з позиції. В бою згинуло 3 еспанських офіцирів та богато жовнірів. Решта держиться в дуже прикрім положенню.

Еспанія збирається вислати туди сильні скріплення.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

NATIO

Під тою латинською назвою (читай по латині: націо, а по англійськи: натіо) почав виходити в Варшаві місячник, присвячений справам непольських народів в Польщі. До редакційного комітету входять: з боку Українців відомий сенатор Михайло Черкавський, з боку Жидів: відомий сіоністичний провідник посол Ісаак Ґрінбавм, що тепер перебуває хвилево в Америці, Німців знова заступає сенатор Ервин Гасбах, Білорусинів посол Фабян Еремич, а Литовців др. Данило Ольсейко. Начальним редактором цего місячника є др. Павло Лисяк, який був давнійше редактором „Українського Прапора", коли він ще виходив у Відни.

Брак такого видавництва відчувався здавна. Воно заповнить тепер велику прогалину в заграничній пропаганді, бо по хвилевій втраті нашої державности на західно-українських землях появилося вправді декілька брошур на французькій мові, виданих з рамени през. д-ра Петрушевича, в яких представлено положенне нашого народу під Польщею, але цего всего замало. Всі ми відчували болючо брак сталої публіцистичної пропаґанди нашої справи в чужих краях і на чужих мовах. І відчували це не тільки ми Українці, але й другі народности під Польщею. Спільна доля загкала вкінці до спільної акції Українців, Білорусинів, Литовців, Жидів і Німців і в той спосіб зродилося „НАЦІО".

Річ ясна, що Польща злякалася сего голосу, що промовляє до світа рівночасно на чотирох мовах: польській, німецькій, француській і англійській, бо всі статті друковані на тих мовах. Вона й сконфіскувала виданнє першого числа і треба було великих заходів, щоби це число таки побачило божий світ.

Всеж таки пройшло богато цікавого інформаційного матеріялу, з якого чужинець буде міг довідатися про політичні змагання народів: українського, білоруського, литовського і жидівського та про їх положення під Польщею. Статті подають обективний матеріял, опертий на статистиці, документах і законах і тим вони найкраще побивають Польщу.

Цей орґан надається до поширення і тут в Америці. Вправді англійський переклад статтей виказує певні браки, але це дасться з часом усунути. Піврічна передплата виносить $2, а адреса редакції і адміністрації така: „NATIO", WARSZAWA, PIĘKNA 18. m 6. Журнал цей прочитає цілком певно з великим заінтересованнем не тільки Українець, але й чужинець. Він надається дуже добре до пропаґанди серед чужинців.

Василь Бобрів (Смутний).

ЗАМІСЦЬ ФЕЙЛЄТОНА

Захиталася Варшава, забігали, немов щурі, застукані у шкоді, ляшки, дуже гвалтують панки у соймі — Богдан Хмельницький розбив Ляхів на прах і обступив Львів. Моторошно панкам робиться, коли хоч на мент уявляють козацькі шаблі та ратища, та галицькі коси. На все погоджуються, гадюками стелються, братами називаються.

Гуде Украйна козацькая, ллється пісня вольная — ожив народ. Хтось зробив оте все? Хто добув тую волю? Аристократія українська, козацька старшина? Ні, добули ту волю **люди** — демократія, а шляхта повинна була пристати до народу, щоби не ділити долі ворогів. Але чи на довго? Чи трималася шляхта так, як нарід хотів, коли приймав її до себе? Ні. Коли до Хмельницького шляхта наша спольщувалася, шиючись у „пани", то по Хмельницькому зачала окацаплюватися, сама віддаючи себе під **протекторат:** правобережці — Полякам, а лівобережці — Москалям. І остався нарід знову сам, як до Великого повстання, з тою лише ріжницею, що до ренеґатів своїх прибавилося чистих москаликів — воєвод. Сіпався нераз потім люд, своїми окрадений, позбавитися **протекторату,** находилися з поміж них ватажки, та вже тяжко завельми було — роздерли **тіло українське на двоє.** Ще за Богдана це прокляте слово повисло над Україною і до нині не зникає. Не розлучається з ним і Дорошенко Петро, правда, уявляючи протекторат під Турком тимчасовим, але все одно: у думці й Дорошенка самого й очевидно старшини, що оточувала його, инакшої уяви не було. Скілько то горя та нещасть принесли ріжні протекторати нашій Батьківщині, але чи позбулися ми його в душі сьогодня? Ні. Навпаки, по мойому самі згадали за нього й то коли? Коли може наближається визвольна година.

• • •

Сила сонця. Такого богато, що аж боляче. Глибоке, синє, трошки фіялкове небо й майже такеж море. Гори далеко, наче крізь серпанок, туманіють. На поверсі води блакітної дні рябинки — це попереду, куди ми пливемо на модерному пароплаві — ззаду шруби вже збурили цю блакіть. Між горами, що наче в тумані, місто. Наче безліч яток білих, або ніби велитень якийсь білить полотно — то Туніс. Столиця протекторату держави, яка без „ліберте, еґаліте та фратерніте" й кроку не ступить. Скрізь ці завмерлі гасла кидаються в очи, усюди вони стовбичать мов примара. Наче хочуть пригадати, до чого людство опоганилось, немов живий докор для всіх... тільки, розуміється не для Французів. Для них, ці три слова, лише памятка по великій події кінця вісімнадцятого століття. Більш нічого.

Ось і місто. Вже видно юрбу обідраних, голих, чорних, не з природи, а від бруду Арабів. Чекають на „покровителів", які мають зійти з пароплава. Може дадуть заробити. Й не встигли „покровителі" ступити на арабську землю, як ці старці „на свойому пишному полю" обступили, запружуючу дорогу. Здавалося, не вирватись з тісного кола нещасних. Працюють, пропонують послуги, вимолюють — бо не мають і **десяти сантімів на хліб.** Патики поліції щедро молотять голови „хазяїнів", які розбігаються таксамо хутко як і збіглися. А протектори тим часом умощуються на розкішні авта, не глянувши у бік відбігшої юрби голодних. Лишаємо Hotel de Nille, на якому великими літерами написано: „Протекторат де Тунізі" і далі: Ліберте, Еґаліте, Фратерніте (Воля Рівність, Братерство).

Мимоволі напрошуються питання. Невже усі Араби такі нещасні, та як вони ото терплять? Ні, не усі. В центрі міста великий палац, що охороняє арабське військо, а в ньому живе султан, челядь та ті, кому хочеться протекторату — шляхта, а народ — оті голодранці, що обступили білих на пристані.

• • •

1917. рік. Революція. Підняла вона народ, від сну збудила. А чи оголосили ми відразу самостійну Україну? Ні. Чому? Бо боялися.

• • •

Початок 1918. року. Москалі, бачучи, що тікає Україна з під протекторату, йдуть війною. Чи усі ми, Українці, стали до лави перед наїздниками? Ні. Частина наших „патріотів", ніби представників робітників, не тільки не стали до лави, а пішли на поміч ворогам нашим. Вони комуністи й не могли битися проти комуністів. Чому-ж це сталося? Тому, що вони не представляли собі України без протекторату.

І тепер, коли ми повинні були уже навчитися не тільки з чужих прикладів, а й на власній шкірі, ми згодні приняти протекторат Польщі, як комуністи, що прийняли протекторат Московії червоної, а Скоропадський Московії чорної та білої. Чи для того лилася кров українська за гетьмана, чи для того точилася вона в 1919 та 1920. році, щоби ізнов піти під „високую руку", на цей раз не „московського царя православного", а католицького кандидата на короля ляха Пілсудского? На що тоді зачинали город городити? Чи думає наша „шляхта", що їй вдасться юдове діло? На що ви тягнете люд у неволю? Хиба вам мало самим того, чого хочете народові? Нам протекторат не потрібен, а коли із демократії нашої, що встала до будови держави, натворилося „богато шляхти", то хай тая „шляхта" від себе говорить, хай польщиться, хай московиться, та народові українському хай не накидає нового ярма. Всі Українці, чи то еміґранти, чи ті, що знаходяться під „протекторатом", мусять подумати над тим протекторатом, якого думає накинути нам в першу чергу „наша шляхта", Коли заговорили еміґрантські московські ґазети про „можливу" самостійність України, то цілком ясно кожному, що цей час зовсім близько і не для того він наближається, щоби ми лізли у нове ярмо.

Нехай це чиїсь проекти, та не буває диму без вогню. Не тільки преса наша, але усі, які істнують, організації, повинні порушити питання про „протекторат" та вкласти не тільки думку, а й плян щодо упередження можливого лиха.

Хай ми не будемо читати „Ліберте, Еґаліте та Фратерніте" на державних установах на Україні, як це роблять усі, що приїзджають до Тунізу.

МОГИЛА.

Серед степу широкого
Висока могила,
А над нею оплакує
Мати свого сина.

Плаче вона, припадає,
Могилу цілує, —
Синок собі спить спокійно
І плачу не чує.

Спить він собі спокійним сном
І того не знає,
Що матуся над могилов
Плаче, умліває.

Не плач, мати, наді мною,
Але йди до дому
Та посади кущ калини
На могилу мою.

Посадила рідна мати
Синови калину,
Слізоньками поливала
Кожду божу днину.

Принимайся, калинонько,
Та цвити рясненько,
Та най спиться у могилі
Синови легенько.

Вже й калина принялася,
Рясненько зацвила,
Та плакати на могилу
Мати все ходила.

А. Пруська.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

І. Бр., Фил. — Редакція радо простує всякі похибки, які попали в дописях. Та Вашого спростовання приняти не можна. Ви, замісць щоби дати переписати імена жертводавців комусь, що має читкий почерк та пише без похибок, воліли написати самі нечитко й з похибками, а коли відтак жертводавці Вас за се скартали, Ви нападаєте на редакцію, що вона поробила похибки в Вашій дописі. З копії Вашої дописи, яку редакція заховала, видно, що всі похибки в іменах поробили таки Ви. Тому редакція не тільки, що не прийме від Вас спростовання, але й не прийме на будуче від Вас ніякої дописи з іменами жертводавців Вами самими писаними.

ВІДГУКИ ЧИТАЧІВ НА ДОПИСИ.

Гром. Федор Демко простує новинку про смерть Івана Мацаґана, що він помер не в Іст Сент Люіс, Мезуре, а в Іст Сент Луіс, в стейті Илинойс.

Гром. Теодор Манчук з Минеаполиса подає, що в Свободі, ч. 68. з 24. марта, було написано в списі жертводавців з тої місцевости імя: Іван Гиніборський а має бути: Іван Шибановський(?); було теж подано: Дмитро Костик, а має бути: Дмитро Когтик(?).

Гром. І. Прухніцький з Бристола, Конн., подає, що в Свободі ч. 73, з 30. марта, в списі жертводавців на коляду в тій місцевости, пропущено імена отсих жертводавців: Теодор Гарасим 2 дол., Стефан Данилевич 1 доляр. Має там теж бути: М. Улян, а не М. Улан; Д. Ґрамусяк, а не Ґратусяк.

Конан Дойл.

ЗНАК ЧОТИРОХ.

(10)

Була вже друга година, коли ми приїхали до пані Форестер. Служба вже перед кількома годинами пішла спати, тільки одна хазяйка ще не спала і ждала на поворот панни Морстен. Ціла дивна історія так зайняла увагу пані Форестер, що вона не мала спокою. Вона сама відчинила нам двері, і мене дуже врадувало, коли я бачив, як ніжно вона обняла вертаючу панну Морстен та привітала її, як мати. Видно було, що вона для неї не була платною прислугою, тільки дорогою приятелькою. Пані Форестер, симпатична дама середніх літ, прохала мене, щоб я зайшов та розповів про наші пригоди. Але я сказав, що маю важне доручення, і обіцяв їй ще вернути та розказати докладно про дальший хід справи. Відїзджаючи, я кинув ще раз оком поза себе. Приємна домівка, обидві жіночі постаті на порозі, напів відхилені двері, світло з попередньої кімнати, що падало на них крізь барвні шиби — все те творило одну приємну картину, що супроводжала мене і заспокоювала серед тих диких, темних переживань, якими я був опанований.

Що більше я роздумував над цілою пригодою, тим більш заплутана і темна вона мені здавалася. Ідучи повозкою тихими вулицями, освітленими ґазом, я пригадував собі ще раз всі подробиці. Первісна проблема була майже розвязана. Смерть капітана Морстена, пересилка перлів, часописна оповістка, лист — все те було нам вже ясне, але воно завело нас до ще більш загадочної і ще страніщої таємниці. Індійський скарб, дивний плян, найдений в портфелі Морстена, сцена при смерти майора Шольта, віднайдення скарбу, по якому прийшло вбивство відкривця, ті незвичайні умови, серед яких відбувся злочин, сліди ніг, чужинецьке оружжа, слова „знак чотирох" на пляні і ті самі слова знов тепер на шматкові паперу: все те разом творило справді такий лябіринт, що тільки один Говмз зі своїми особливими здібностями міг мати надію їх розвязати. Пінчін стріт, що лежала в долішній частині Лембету, складалася головно з невеличких двоповерхових цегляних домиків. Я стукав при третьому номері довший час, але без успіху. Нарешті поза занавісою показалося світло, і з горішнього вікна виглянуло якесь обличча.

— Геть звидси, пяні свавільники, загремів згори голос, якщо будете ще далі робити гамір, то відчиню собачу стайню і пущу на вас сорок і три собаки.

— Маєте тільки одну пустити, — я власне тому приходжу.

— Геть звідсіль! закричав знову голос. Їй Богу, я маю тут гадюку в мішку; кину її вам на голову, якщо не заберетеся геть.

— Але ж мені треба собаки, крикнув я.

— Позір! Як скажу „три" — тоді кину гадюку.

— Пан Шерлок Говмз, почав я наново, і ці слова зробили на діда справді маґічне враження. Вікно зачинилося в ту мить, і за хвилину двері до сіней стояли отвором. Старий Шермен, довгий, худий мущина з міцною потилицею і згорбленими плечима, носив сині очки. Він підніс до гори свічку.

— Приятель Шерлока Говмза милим мені гостем під кожду пору. Заходьте. Обережно перед собакою; вона кусає. Ех, ти негодяю, ти негодяю! Маєш охоту зачіпити цього пана? Ці слова були звернені до горностая, що висував свою злобну голову з червоними очима крізь залізні дроти своєї клітки. — За цю гадюку ви не журіться, це вуж. Він не ядовитий, тому я пускаю його по кімнаті; він винищує мені хрущів. Не беріть мені за зле, що я спершу трохи грубо до вас забалакав; бо, знаєте, бувають і такі, що викликують мене тільки для сваволі. Чим можу служити панові Шерлокові?

— Йому треба одної з ваших собак.

— Аґа! це певне буде Тобі.

— Так, він звав його Тобі.

— Тобі живе тут на ліво під 7. номером.

Він ішов поволі зі своїм світлом посеред своєї незвичайної звірячої сімі, яку зібрав був коло себе. При непевному світлі я бачив тільки, як раз звідсіль, раз звідтіль блискали наче іскри очі, що гляділи на нас зі всіх дір і закутків. Навіть на сволоках понад нами сиділи поважно птахи і недбало переступали з одної ноги на другу, коли наші голоси побудили їх зі сну.

(Дальше буде).

С. Маківка.

Максим Копито.

Максим Копито давній мешканець села Нетяг. Ні він, ні його жінка Гапка не знають, хто почав їх рід і коли оселився в Нетягах...

Про це їм не говорили батьки, та й старі люде на селі не памятають. Старий Максим лише пригадує собі, як то колись, ще маленьким хлопчиком, ходив разом з батьком до церкви. Тоді ще на селі не було поляків, були всі руські; себто українці. Але настав, як каже Максим, скрутний час, почали москалі унію касувати, православє заводити.

Частина односельчан пішла до православної церкви, а решта не захотіла. Довго вона держалася сама собою, але не кидала старих звичаїв. В ту пору релігія в життю селянства ще відіґравала поважну ролю і тому не диво, що селяне міцно держалися релігійних звичаїв.

Тим привязанням селян до релігії скористалися римо-католицькі ксьондзи, з походження поляки. Вони помаленьку почали пригортати до себе так званих „упорствующих" і прищіплювати їм думку, що хто католик, то мусить бути поляк.

Селяне йшли до костела. Там їм дещо пригадувало унію, але більшости служби вони не розуміли. Ніяк не могли погодитися, що вони поляки, хоч ксьондз щонедільно на проповіді та при сповіді торочив їм, що вони поляки, що вони мусять говорити по польськи.

Не вірив і Петро, батько Максима, і коли вмирав, то казав свойому синові: „Держися, синку, свойого, не прися до костела, то не наш; поховай мене серед руських, бо ми руські".

Виконав волю батька Максим, і останки Петра спочивають в Коденці на старім кладовищі. Але костела Максим не кинув. Став побожним. Понаставляв на вікнах свойого дому хрестиків та статуеток ріжних святих. Повикидав з хати старі образи і накупив собі нових, як він каже, польських. Все частійше та частійше почав вставляти в розмові польські слова. При зустрічі з поляками инакше не називав себе, як поляком. Дуже шанував польських панів. Бувало, як тільки побачить пана, то за 20 кроків здійме шапку, нагнеться низенько і голосно скаже: „Нех бендзе похвальони Єзус Христус". Коли проходив біля церкви, то повертався задом до неї, аби не бачити. Так ішли літа. Вибухла війна, скінчилася, настала Польща.

Максим разом з Гапкою стали завзятими поляками.

В місті, при костелі обоє говорять по польськи. В дома уживають свою, українську мову.

При роботі нема часу думати, підшукувати польських слів. Краще говорити своєю мовою: вона легка, зрозуміла і свобідно ллється.

Але на вулиці Максим не тільки сам говорить по польськи, а стежить, щоби і його син, невістка та внучата обовязково говорили по польськи.

Одного разу, в неділю, сидів Максим на лавочці під вязом і розмовляв з сусідом Іваном.

Прибігає внучка Максима і сідає на травці біля плоту, обік діда.

„Що робить бабуся?" — запитує дід.

„Снідають — відповідає скоромовкою внучка.

— Не кажи так! — гримнув дід.

— А як?

— Кажи, снядане єдзе, то буде по польськи.

— А що їсть бабуня?

— Кутю.

— Не кутю, а концю! — поправив дід.

Якось в осени проїзджає шляхом пан і зустрічає Максима по дорозі.

„Як проїхати до Ольхівки? — запитує пан. „Поєдзе пан пастовіском, ведзе пан в ґаці, а там юш Ольхівка" — відповідає Копито.

— А що то за ґаці?

— Ну, ґаці, пан розуміє...

— Кажи по свойому!

— Ґаці, то ґать, гребля — додає Максим.

Уеміхнувся пан і поїхав.

Не тірше говорить і Ян, син Максима. Він навіть сміється иноді з батька. Особливо став великим поляком, як пішов до війська.

На третім місяцю служби приїзджає Ян до дому в гостину, приходить до дівчат. Сідає на лавку і щораз то кладе руку на груди.

— Що з тобою, Яне? Ти слабий? — цікавляться дівчата.

— Так. Мене страшне грендз (грудь) болі.

— А що то в тебе на ногах бряжчить?

— То шпориіце.

— А може остроги? — сміються дівчата.

— Ні, по польськи шпорніце.

Не відстає і Гапка, жінка Максима. Вона копицю сіна називає „копіца"; стріху — стренха; автомобіль — нонтабель, аеропляи — миропляи; леґіони — ліпони; курята — куренця.

Иноді вона хоче показати і при других, що добре говорить по польськи. Тому частенько поправляє домашніх.

На коляду повертає вечером син з лісу. Входить до хати. Увесь в снігові. Дочка Манька підбігає до батька.

— Ой, татку, який на вас сніг! Певно на дворі війка!

— Не війка, а вяйка — поправляє Гапка. — Ти-ж полька, говори по польськи.

І так завжди. В такий спосіб Максим Копито робиться поляком.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯК ЖИВУТЬ НАШІ ЛЮДИ НА ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ.

Вертаючи оногді з праці, стрінув я на вулиці мого знакомого, про якого я чув, що кільканайцять місяців тому назад виїхав був до старого краю. На мій здивований запит він заявив, що він справді був у Галичині, перебував там кільканайцять місяців та вернув назад до Америки. Ми стали говорити за старий край, і я відразу побачив, що мій знакомий мав нагоду запізнатися добре зі життєм наших людий у повітах тернопільськім, підгаєцькім і бобрецькім. Я радий був, що мав нагоду стрінутися з таким чоловіком і думаю, що й другим нашим громадянам буде цікаво дізнатися про життя в старім краю на основі спостережень очевидця.

З оповідань мого знакомого виходило, що на Західній Україні видно добра нема. Люди й до нинішного дня не можуть піднестися з того лихоліття, в яке вони попали через війну. Понад рікою Стрипою, де велися тяжкі бої підчас світової війни, де все було знищене до тла, господарства ще не відбудовані. По селах там ще й нині можна бачити богато загород, де перед війною видніла гарна хата та господарські забудовання, а нині стоїть хатина всего 3 до 4 метри довга і тільки завширшки, а при ній причеплена причепа (шопа), де ховається перед дощем і снігом кінь чи корова.

Польський уряд, який тільки й робить, що збільшує всякі драчі, завів високу державну асикурацію від огню. Кождий селянин мусить обезпечувати свої будинки, навіть хоть сі будинки виглядають як будки. Збирають асекурації повітові урядники, які не дивляться на те, як наш селянин обезпечив уже свої будинки в якімсь асекураційнім товаристві. Найнизче державне обезпеченнє виносить на рік 5 золотих (нині в Польщі 1 американський доляр платять 9 польських марок).

Польський уряд не дає селянам найменчої помочи при господарськім відбудованню. По скінченню війни уряд доставив декуди на зелізничі стації будівельний матеріял та рівночасно визначив речинець, протягом котрого мається селянам цей матеріял видавати. Та сього матеріялу не було чим довезти до села, бо по війні на село з 300—350 нумерів не лишилося більше як 3 до 4 пари коний. Привезти просто не було чим, а на плечах занести теж було неможливо, як до стації було 10 до 15 кільометрів. Очевидно, що польський уряд знав сі всі умови й встановив речинець навмисно так, щоби відтак могти вмити руки та сказати: „Треба вам тепер? То купіть собі".

Купити-ж знова не було защо. Заробити гроша нема де. В околиці понад Стрипу спроваджено з Польщі Мазурів і між них стали розпарцельовувати великі фільварки. Наші селяни там купувати не могли. Навіть якби їм були дозволили або хотіли продати, вони не мали защо купити. Уряд їх і досі переслідує, і де лишень наш селянин краще обробить землю, там зараз уряд накладає такі податки, що й поле відтак забере.

Польський уряд грабить із сіл не лише гріш, але й працю. Він накладає на селян тяжкі обовязки шарваркові. Хто має одну хатину, мусить відробити 12 днів шарварку на рік. В кого є пара коний, мусить робити кіньми 6 днів, або самий 22 дни в рік. Сей шарварок відробляють селяни переважно при направі звичайних доріг і мурованих. Коли в селі нема мурованої дороги, то селян женуть у друге-трете село, щоби там у голоді й холоді товкли каміння. Такою шарварковою працею мають довколичні села відбудувати в наступаючім літі велику греблю на Стрипі біля Семиковець, котру знищено підчас великої війни.

В 1926 р. році в цілій майже Галичині жнива не дописали. Копа жита з подільської першо-клясової землі видає намолоту 25 кільограмів, а де земля не так урожайна, то з копи можна мати намолоту 15 до 20 кільограмів. З пшениці намолот виносить декуди до 45 кільограмів з копи. Всі ждуть сього року тяжкого переднівку. Вже тепер 100 кільограмів жита коштує 43—46 золотих, пшениці 50 зол., ячменю 34, а вівса 29 золотих. В жнива селяне працювали на ще не розпарцельованих фільварках за десятий, а то й чотирнайцятий сніп або за півтора до 2 золотих. В осени плачено за пільні роботи по 80 грошів, а зимою платять тепер по 60 грошів за цілий день праці на своїх харчах.

Але й таких зарібків є тепер дуже мало. За границю виїхати нема змоги, бо щоби дістати пашпорт на виїзд до котроїсь з европейських держав, то кромі всяких просьб треба ще видати готовими грішми коло 50 долярів на хабарі всяким польським урядовцям.

Міський робітник заробляє 4 до 5 зл. денно. У Львові 1 кг. хліба коштує 1.20 зл. (така ціна на хліб встановлена там урядом). Свинина коштує за 1 кг. 2.50, волове мясо 1.50 зл. Ціна ременю гіршого сорта в провінціональних містах коштує 40 зл. Шевцеви за роблення чобіт платиться 10 зл. Пара готових чобів з кращого ременю коштує 65 зл. Теперішна матерія на убрання далеко гірша ніж була перед війною. За 1 метер матерії платять селяне 12, 14 і 18 золотих; щоби купити в місті готове убрання з лучшої матерії, треба заплатити 180 зл. 1 літра нафти коштує в селі 1 зл. Сіль, така як була перед війною, коштує 30 грошів. Тютюн до люльки коштує 60 грошів; на цигаретки 70 гр., 90 гр., і 1.20 зл. Це пачечки по 25 грамів ваги, а сорт тютюну подібний до передвоєнного, який коштував по 14, 16 і 26 сотиків.

Служба в польськім війску триває 18 місяців. Військова служба починається в осени і продовжається через зиму, літо і зиму. Та цілих 18 місяців за одним тягом служить заледви дві третини армії. Одна третина служить тільки зиму й літо, себто 12 місяців, на зиму приходять домів, а з весною ідуть знова до війска на ціле літо, щоби відслужити оставших ще 6 місяців, та вернути відтак на зиму домів. Обуття і убрання на війску дрантиве — три пительки, один ґузик. В інфантерії можна бачити багнети ріжної величини. При війску строга дисципліна. Українських рекрутів женуть аж на Поморя. Війско лихо відживлюване. Наші селяне посилають своїм синам харч до війска. Посилають переважно разовий житний хліб, бо він в довгій дорозі на Поморя не зіпсується тай зайшовши там, постоїть довше незіпсутий.

Правдивою язвою на Західній Україні є наказні війти та постерунки польської жандармерії. Такий наказний війт доносить жандармерії про кожде слово, сказане в селі проти польської влади, та про кождий організаційний рух між селянами. Однак по селах, де люди більше свідомі і зорганізовані, з такими війтами дають собі якось раду, а це просто в той спосіб, що час-до-часу рахують ребра такому війтови тай ще приказують, щоб не признавався, що був битий. А ле в селах, де люди менш свідомі й незорганізовані, там наказний війт поводиться як справжній володар. Були случаї, що деякі громади хотіли усунути таких війтів і дістали навіть позволення на усунення від староства та воєвідства, але постерунок жандармерії на це не згодився і війт остав по нинішний день.

Щоби відограти театральне представленнє в селі або відбути збори читальняні, муситься повідомляти староство. Просьба про позволення на відограння театрального представлення має бути писана і заосмотрена стемплями за 11 до 15 злотих і доручена пану старості післанцем дотичного села пополудни вперед день представлення. Коли прим. представлення мається відограти в неділю, то таку просьбу має післанець вручити старості в суботу пополудни (не скорше), і тоді від настрою пана старости залежить ціла справа; деколи він одним словом „не позвалям" нівечить працю людий, котрі приготовляли штуку і труд післанця, що йшов кільканайцять кільометрів, часом в непогоду, до повітового міста. Ціни місць на представленнях платяться по селах: першорядні 1 зл., другорядні 75 гр., третьорядні 60 грошів.

Богато підносять на дусі селян іміґранти-односельчани з Америки. Коли такі односельчани напишуть лист з Америки до свого села та пішлють кілька долярів (до товариства, яке є в селі), село наче відроджується, оживає. В таких селах, не зважаючи на скрутне положення, приступають сейчас до будови читальняних домів, закладають бібліотеки, орґанізують кооперативні спілки.

В богатьох селах, де є кооперативи, там в торговлі не послугуються грішми, а селянськими продуктами. Приносить селянин до кооперативи 3 або 4 кільограми жита і міняє за продукти, які йому потрібні, за нафту, сіль, сірники (мала пачечка сірників коштує 8 до 10 гр.).

Шкільні будинки, які колись пишалися своєю красою по українських селах, у війні декуди були ушкоджені і по нинішний день поправлені лише тільки, щоб дітям дощ на голови не падав. Стоять нині такі будинки шкільні як рудери серед села. Уряд їх не поправляє, а селяни не мають за що поправити, бо вони загально зубожіли. Одним шкільним підручником покористується кількоро дітий.

Людий по селах тепер більше ніж було перед війною, а особливо людий молодих, які не мають змоги виїхати з села, як це було перед війною. Всі вони, почавши від сиволосого дідуся до підростка, скривають в своїм нутрі ненависть до польського режіму і чекають нагоди, щоб відплатитись польській владі за заподіяні кривди. Чується нераз між селянами, котрі були при польськім війску, або щойно підуть до него, що колиб була війна, вони в першім бою стануть по стороні противника Польщі. Колиб прийшлось навіть і умерти на війні, то щоб тільки не за Польщу!

Одинокий ратунок селяни бачать для себе тільки у відірванню Західної України від Польщі. Симпатії селян звернені на схід до радянської України. Сего вони не виявляють незнаним людям, бо за такі симпатії тяжко карають в Польщі. Щоби довідатися про їх думки, їх настрої та симпатії, треба з ними жити, треба бути у них своїм чоловіком.

Українські гр.-кат. попи жиють на своїх парохіях як за старих добрих часів: господарують, тримають наймитів, наймичок, котрі обробляють їх поле. Вони думають, що покірне теля дві корові ссе, і тому ще дістають пенсію від польського уряду і добре їм живеться.

Велику кривду зробили нашим людям українські бабтисти з Америки. Ці бабтисти творять справдішних рабів для Польщі. Вони замісць післати з Америки до краю своїм односельчанам деякий цент на поміч в освітно-культурній роботі, щоби підтримати їх в боротьбі проти польського терору, висилають до своїх сіл своїм знакомим бабтистську релігійну писанину. Наш чоловік на селі, стероризований, заголюканий польським урядом, при тім мало свідомий, начитавшися такої релігійної писанини, приходить до переконання, що та релігія, в якій він жив до цего часу, була недобра, не мила Богу і за цю лиху, стару релігію тепер його Бог карає всякими лиднями. І не продумавши як слід перечитаного, наш селянин стає бабтистом, замикається в чотири стіни своєї нужденної хатини, тоді, коли другі ведуть завзяту боротьбу за своє і його освободження. Наш бабтист в селі перестає інтересуватися громадським життєм, уникає всякої організації, а навіть знакомих і кревних, бо вони иншої віри. Є случаї, що в сімї жінка зробилась бабтисткою, а чоловік оставсь по старому; коли в їх знакомих або кревних з якоїсь нагоди відбувається забава, на яку їх просять, то чоловік іде сам, а жінка сидить дома і Богу молиться.

Серед таких злиднів жиють наші селяни у Галичині. Вони не падають на дусі і борються по змозі сил за своє освободження, вірючи твердо, що Польщі довго не бути, що вона мусить розвалитися.

М. В.

—o—

ВЕЛИКІ НАДІЇ НА ДЕЛЕҐАЦІЮ НА РАДЯНСЬКУ УКРАЇНУ.

Американські Українці повинні занятися такою справою, як висланнє делеґації на Радянську Україну.

Нам певно лежить на серци визволеннє наших братів зпід ляцької неволі, а така делеґація моглаби навести краще порозуміннє межи Українцями під Польщею а Українцями на Великій Україні та межи Українцями на Україні а Українцями на іміґрації.

Також можна сподіватися, що наколи ми вишлемо людий, в котрих є дійсно любов до рідного народа, то вони може привезуть злуку й братерську любов до всіх Українців на землі Вашингтона.

Стефан Корівчак.

Нечиста совість.

Адвокат: Щоби перевести розвід з причини вини вашого чоловіка, мушу мати на те незбиті докази.

— Про його зносини я нічого не знаю, але останніми часами він для мене зробився дуже чутливий і обсипає мене подарками. Чи то не може послужити за незбитий доказ, пане меценас?

—o—

Славний француський маляр Давід (1748—1825) був завзятий Якобінець і прихильник Робеспера. Він голосував за покараннем смертю короля Людвика XVI., тому (після реставрації цісарства) мусів утікати. Хтось порадив Давідові, як він жив на еміґрації в Брукселі (в Бельґії), намалювати портрет Карла X., щоби здобути ласку в короля. „Добре, — відповів Давід — я намалюю, але принесіть мені його голову!"

РОЗВІЙ ПОГЛЯДІВ НА ЛИХВУ

(Стаття американського вченого Андрю Диксона Гвайта — в перекладі Івана Петрушевича, з додатком Івана Франка).

(7)

Инша популярна збірка „Ізмараґд", зложена на Руси десь у XIII. або XIV. віці, подає „Слово святых отец реченное о мздоимцех и о рѣзоимателех и о златолюбии", де говориться: „Мздоимецъ и грабитель — едина колесница их, гордостная возятая Сатаны". Автор того слова покликається на слова Христові: „Не стяжите ни злата ни сребра, ни пецѣтеся, что ясти или что пити". А инше в тій самій збірці, також безимение „Слово святых отецъ, яко не подобает сребра давати во лихву" говорить: „Сего ради емлющеи рѣзы нечисто и жестоцѣ являются мерзци пред Богом и человѣкы, и отнюд христіяном отреченно есть еже рѣзы имати".

І в оригінальних руських плодах духовної літератури повторяється на ріжні лади та сама думка. Руське церковне право забороняє поперед усього священикам займатися лихвою, а лихваря робити священиком. Наука про сповідь кладе різоимство між найтяжші гріхи, далеко тяжші від крадіжи; поручаючи всяке неправедно набуте добро звертати, аби привернути собі ласку божу, воно каже крадене віддавати десятирицею, а „різоимне" — сторицею. Дуже сильними словами виступає проти лихви митрополит Никифор: „Коли ти постишся, а береш великий процент, нічого не поможе тобі піст: ти думаєш, що постишся, а сам їси мясо — не мясо овече або иншої худоби, призначеної на поживу, а плоть братню, бо ти ріжеш йому жили і колеш його тяжким ножем „лихоммания, неправедныя мзды, тяжкого рѣза".

Що правда, в отсих словах проблискує вже троха відмінний дух, видно розріжненне між звичайним даваннем на процент, а „тяжким рѣзом". Се була уступка фактичним руським обставинам, де стопа процентова була дуже висока і кожде зиченнє на процент було звичайно лихвою. Що духовенство зрештою часто навмисно не робило ріжниці між „тяжкою" і легкою різою, доказує новгородська повість про посадника Щила, написана в XIV. або XV віці. Посадник Щил давав купцям гроші на дуже низький процент і за ті гроші поставив манастир, але епископ не посвятив церкви, поставленої за „лихварські" гроші, а сам Щил по смерти попав у пекло і тільки парастасами та милостинею вирятували його звідти.

Тимчасом усі ті духовні поучення, канонічні заборони та повісти мало впливали на практичне життє. Навпаки, можемо сказати, що у нас законна реґуляція опроцентовання гроший почалася ще тоді, коли в західній Европі світські власти скрізь стояли під тиском канонічного права і стидливо відверталися від справи опроцентовання позичок як від справи зовсім грішної і залежної виключно від сповідальниці, а не від державного законодавства.

Найдавнійша руська збірка світських Законів, тзв. Правда руська, являється найкращим доказом, що наше світське законодавство за князівських часів зовсім не вязалося церковною арґументацією і цитатами з отців церкви, але вміло тверезо дивитися на річи. В статті „О рѣзѣ", себто про провізію, розріжнено кілька родів лихви, а власне „різ" (карби, по яким числено грошевий процент), „настав" (позичку на доходи з пасіки) і „просоп", по теперішньому-б сказати, відсипщину, себто позичку, яку треба було сплачувати збіжем. У тій статті не бачимо ані тіни якогось клерикального жаху перед лихвою, а сказано просто: „Коли хто дає куни (тодішні гроші) на різ або настав на мід, або збіже на просоп, то (в разі, коли довжник не хоче платити) віритель нехай доставить свідків, яка була умова, і так має брати". Що се не була теорія, але що справді на Руси лихва, зглядно побиранне процентів від позичок трактувалося як річ чисто світська, цивільна, і не підлягало духовному судови ані впливам духовенства, се бачимо також із тзв. церковного устава князя Володимира, де вичислено всі справи, віддані сим князем (чи може його потомками) до компетенції духовних судів, але лихви в числі тих справ нема.

Дуже вчасно почала й церковна література робити концесії практиці світського життя: Ми згадували вже, що митрополит Никифор говорить про „тяжкий різ". Що се не був пустий вислов, доказує дальший уступ його слова, де архипастир виразно протиставить „великий різ" меньшому і говорить: Коли тобі неможливо зовсім дарувати довжникови його довгу, „поне великій рѣз остави, иже якоже змія изъѣдають окаяннии убогии". Так само й Ніфонт новгородський велить священика за лихву відставляти, а світських людий упоминати, аби не брали проценту, а коли не можуть від того відстати, то сказати їм: „будьте милосерні, беріть малий процент; аще по 5 кун дал єси, а 3 куни возми или четыри". Подібно висловляється й анонімне „Сказаніе от заповѣди св. отец о покаянии": „Аще не можете отстати, то дайте легко — по 3 куни на гривну или по седми рѣзан", що проф. Грушевський обчисляє на 14%.

На Україні з упадком політичної самостійности зупинився й самостійний розвій світського законодавства, хоча Литовський Статут живе ще в значній мірі староруською правною традицією. Лише канонічне законодавство стояло на давній основі; та й про його самостійний розвій також не було мови. Наші пізнійші Номоканони не виходять по за грековізантійські норми. В безіменнім творі „Поученіе єрейское", зложенім десь у XV. або XVI. в., сказано коротко, щоб священики позбулися всяких гріхів, в тім числі „рѣзоиманія и порукъ". А в коротенькім Номоканоні доданім до Балабанового Требника, друкованого 1697 р., читаємо заказ побирання лихви і то, як можна міркувати з тексту, лихви на 100 процент, звернений виразно проти священика: „Іерей аще куплю дѣяй лихоимством, еже много усугубити (подвоїти) сребро своє, да отлучит ся от литурґіи, понеже убо лжамъ сомѣшенъ есть и лихоиманію, и лучши его купчуяй (звідник) и блудяй".

Властивої боротьби між сими двома напрямами у нас не було. Життє нашого народа вчасно війшло в течії політичних норм инших держав і не мало часу виробити власні форми на стілько міцні та тривкі, щоб могли ставити опір чужим. Варто зазначити, що наша народня устна словесність не знає типу лихваря. Ворожнеча проти Жидів, що в р. 1648 вибухла страшною різнею, розвивалася на иньшім тлі; козацькі думи знають Жидів торговців, арендарів та панських факторів, але не лихварів. Се й не диво, коли згадаємо, що українське селянство було не самовільне і не мало права ані можности затягати позички.

В паралєль до цитованих Гвайтом переслідував московських селян, що вважали бараболю чортовим насіннєм, варто зазначити боротьбу російського уряду XVII. віку проти тютюну. Маємо тут дуже цікавий контраст: коли садженне бараболі протеґували уряди, бачучи в сьому забезпеченне людности від періодичних голодовань, а народні пересуди, декуди піддержувані духовенством, противилися йому, то садженне і куреннє тютюну ширилося серед народа навпаки розпорядженням і навіть острим карам уряду та наукам духовенства. За часів Олексія Михайловича в Московщині за куреннє тютюну виривали ніздрі, сікли кнутами та висилали на Сибір. Пізнійше ся нетерпимість до тютюну перейшла у московських роскольників у доґму, яка й доси заховується з кумедним иноді фанатизмом; тай православне духовенство написало проти сього „египетскаго зелія" не мало поучень та заборон, а проте садженнє і вживаннє тютюну ширилося раз у раз і зробилося нарешті одним із важних жерел державного доходу.

Іван Франко.

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо затямити собі:

1. — Дописі писати коротко
2. — Виразно і читко.
3. — Лиш по одній стороні папер.
4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або бодай його значної части.
6. — В дописях нікого не перехвалювати без дійсної заслуги.
7. — Не лаяти нікого особисто, ані не нападати, ані не зачіпати.
8. — Не жадати звороту дописі, яку дописуватель написав за кілька мінут (коли її дуже потребує, може у себе оставити відпис).
9. — Не посилати „наглих" дописий в домаганнем „сейчас" помістити, бо се звичайно тільки показує, що дописуватель опізнився і хоче, щоб редакція се надолужила.
10. — Не присилати до редакції стихів і поезій недоладних щодо форми або безвартних щодо змісту; а до того й не жадати звороту таких віршів.

Адм. „Свободи".

ВИКАЗ ТИХ, ЩО БАЖАЮТЬ ВОЛІ РІДНОМУ КРАЄВИ.

Жертви переслані на край до Обеднання в місяцю лютім 1927 р.

—o—

60. **Йонгставн, О.** д. Юрій Присташ переслав збірку на Рідну Школу 100.00
Зложили: о. Василь Кошіль $5, о. Мирон Данилович $3; по $2: Іван Гнатишин, Василь Сетник, Семеон Сиктор; по $1: Ілько Чулик, Параньки Лазута, Кіндрат Ліский, Текля Ворожбит, І. Павловський, І. Гирмич, Вас. Драгум, Юрій Чидовський, Ева Прислiпська, Стефан Пажута, Ю. Волійник, Петро Волійник, Михаїл Грижук, Ілько Яслик, Дмитро Кріль, Вас. Кріль, Ілько Сухий, Петро Філь, Стефан Мосн, Вікторія Мирдич, Михаїл Присташ, Ів. Двуліт, Стефан Романко, Николай Кінам, Марія Кіпціпрох, Ів. Гимвлишин, Ст. Кость, Й. Присташ, Й. Білик, Василь Зибаль, Ст. Нановський, Гр. Нивінський, Андрій Іляшевич, Гр. Савчак, Мих. Баран, Й. Кицула, Ілько Федорович, Ю. Прислiпський, Ю. Філь, Ст. Маслюк, Гр. Ковцун, Анна Гупан, Василь Драгут, Мих. Тиць, Ів. Дубас, Ник. Павлишин, Осип Ципак, Ів. Мигаль, Петро Луцко, Ів. Брацько, Ю. Присташ, Мих. Заязь, Ів. Яслик, Тимко Козак, Колебовський Финшин., Дм. Ткарин, Ів. Багай; по 75 ц.: Дм. Вуйтович; по 50 ц.: Ів. Філь, Марія Навелко, Ясько Смосирчик, Петро Тхорик, Ю. Сенчак, Андрій Кучманич, Ілько Вітик, Вас. Терлецький, Павло Хоркавий, Мих. Марцинишин, Петро Подин, Іван Філь, Мих. Шустеп, Теодор Смівянів, Вас. Чабин, Дмитро Романчак, Мих. Сиктор, Дмитро Мисливий, Гр. Брикайло, Розалія Гусак, Мих. Павцьо, Лаврентій Грубяк; по 25 ц.: Теодор Шмігельський; по $2: Михаїл Голодюк. Стефан Грубяк; по $1: Вас. Хахаля, Николай Голодюк, Теодор Бойко, Юрій Гусак, Евстахій Ткач і Михаїл Була. Збірка Романа Гіля на Р. Ш.: Матвій Хандога, Николай Горик, Ст. Мош, о. Вас. Кошіль, Т. Комонський по $1; по 50 ц.: Ілько Вітик, Ів. Буско і Олекса Бунівський, дрібні жертви.

61. **Мікіс Ракс, Па.** д. Андрій Гальчак переслав збірку на Рідну Школу. Зложили: Семен Костецький $5; по $1: о. др. Йосиф Жук, о. Василь Жолдак, І. Кіналь, М. Лабойко, І. Петриканич, Андрій Гальчак, Т. Груць, М. Ломницький, Гр. Телеп, С. Пашроги, Д. Андрейчин, В. Заригиняк, Д. Капраль, П. Паньчак, С. Харитон, Т. Сушінський, С. Кулик, І. Пашроги, П. Паньчак, Т. Швець, І. Костецький, Петро Каня $2; по 50 ц.: С. Лабойко, С. Жинський, В. Пашроги, М. Тхорик, Анна Бунга, В. Пиж, Анна Кулик, А. Волянська, Катерина Галущак, Кат. Залецька, Евгенія Попівчак, Марія Мігняк, Зофія Ардинська, Емілія Гончак, Юлія Корба, Марія Корба, Анна Салей, Анна Гончак, Анна Каня, Анна Гальчак, п. Лабойко; по 25 ц.: Анна Пиж, Анна Мудрик, Анна Дорош, С. Каня, Ольга Кметик, Катерина Дорош, Марія Мичишин, Яків Ітрина, Марія Фаль, Пелягія Кіч, Катерина Кеселиця, Марія Пащак, М. Старошак, Марія Мудрик, і дрібні датки $1. Рівнож збірка з церкви на поклик о. др. Й. Жука $10. — Разом 53.50

62. **Патерсон, Н. Дж.** д. Василь Матвіяс переслав збірку від Горожанського Клюбу на Школу $10 і на Пол. Вязнів $10. .... 20.00

63. **Джерзи Сіті, Н. Дж.** Впреп. о. А. Улицький переслав збірку з церкви св. Петра і Павла на Рідну Школу 10.00

64. **Арнолд, Па.** д. Олекса Лисий переслав збірку від Укр. Православної Громади на памятник Франка $10, на Інвалідів $10 і на Рідну Школу $20. Разом 40.00

65. **Джемейка, Н. Й.** д. Матвій Костишин переслав збірки з Джемейки і Вудгейвен на політичних вязнів і сироти по половині 124.40

66. **Честер, Па.** д. Й. Мороз переслав збірку на Січових Стрільців 8.50
Зложили по $1: П. Келечава, І. Совінський і Музиканти; по 50 ц.: Йосиф Мороз, Й. Петрик, І. Гриник, Н. Проць, П. Огар і І. Курман; по 25 ц.: М. Андріїв, В. Дольський, Ш. Корчинський, І. Гачак, Т. Бандровський, Гр. Перчак, І. Пацановський. — Ся збірка була зібрана на весіллю Івана Совінського.

67. **Джерзи Сіті, Н. Дж.** д. Никола Пігура переслав збірку на Народний Податок 28.00
Зложили: Юлія Пігура $1.50; по 75 ц.: Йосиф Кірат, Василь Жарський, Іван Потонік; по 50 ц.: Василь Гіль, Олекса Яцків, Іван Бобовник, Юрій Гук, Гр. Гуменюк, Семко Ленчук, Семко Сайчук, Михаїл Туринський, Яків Осміловський, Йосиф Жарський, Яків Сай, Семко Месак, Василь Микитка, Сайчук Андрій, Роман Булик, Гр. Дячик, Михаїл Салюк, Онуфрій Колісник, П. Свінціцький, Дацько Дорош, Іван Станіславишин, Евдоким Варан, Ник. Заяць, Григорій Шемлій, Йосиф Салюк, Андрій Бусько, Ізидор Василюк, Максим Стегніцький, Василь Гоїк, Ст. Кот, Семко Гриник, Іван Миць, Доцька Захарейчук, Татіянна Кшачковська, Йосиф Лоевич, Стефан Гріца, Антін Ярош, Андрій Мазур, Андрій Корнило, Петро Магура, Павло Грабар, Андрій Кірат, Николай Левуш і Андрій Борик; по 25 ц.: Юлія Терпелица, Левко Панас, Іван Васко, Роман Струж, Іван Жарський, Михаїл Туринський, Ленко Кулинич, Семко Гук і Михаїл Косоноцький.

68. **Ніагара Фолс, Н. Й.** д. Михайло Гупайло переслав на Народний Податок $5 і на Рідну Школу в Чорткові $5; разом 10.00

69. **Стемфорд, Конн.** д. Л. Лисовей переслав збірку на Рідну Школу 27.85
Зложили: Михаїл Дуба $4; Михаїл Кресан $2; по $1: Іван Тирчик, Стефан Лисовей, Ник. Матрофіль, Василь Карий, Семеон Панасюк, Йосиф Тирчик, Іван Іващко, Василь Блащук, Ілія Терлак, Михаїл Гайовський, Василь Сарафин, Теодор Пастущак, Михаїл Сливінський, Петро Хома, Алекс. Михайлишин, Стефан Коп'вчак, Василь Степухів, Михаїл Пастущак; по 50 ц.: Йосиф Хома, Іван Гамлій, Мирослав Блащук, Павло Вальчух, Василь Бресін; Йосиф Чмир 25 ц. і Марія Гринюк 10 ц.

70. **Ню Йорк, Н. Й.** Збірка від Укр. Православної автокефальної церкви св. Володимира на Рідну Школу 76.75

71. **Картерет, Н. Дж.** Збірка на Рідну Школу з весілля в гром. М. Головчака 53.50

72. **Шамокін, Па.** Впреп. о. М. Олексів переслав на Народ. Податок $3 і на Просвіту $2; разом 5.00

73. **Ню Йорк, Н. Й.** Коляда на Рідну Школу з рамени Ліги Амер. Горожан Укр. Роду $122 і $18 Народний Податок 140.00

74. **Кемден, Н. Дж.** д. Онуфрій Лазор переслав збірку на Інвалідів 6.10
Зложили: І. Лурановнч, О. Лазор, Н. Гец, Т. Гик, П. Мелько по $1; по 50 ц.: М. Моцяк і М. Гик; А. Гичка 25 ц.

75. **Джоліет, Ілл.** д. Йосиф Кочан переслав вкладки до Товариства Просвіти. Зложили: М. Болехівський $25, Тов. Шевченка $5; по $3: Н. Гуцул і Я. Павчак; по $2: І. Гуцул, Н. Віщун, Д. Віщун, В. Гуцул, Іван Федак і А. Королишин. — Разом 48.00

Разом зібрано в місяцю лютім 1927 $3,240.53.

ГАРКАВЕНКО БОРЕТЬСЯ В РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Наслідком великих успіхів наш славний силач Гаркавенко буде боровся знова в Рочестер в четвер, 7-го квітня, в великій Конвеншен Гол. Його противником буде поляк Станіслав Сташак. Борба аж до побіди.

ГАРКАВЕНКО БОРЕТЬСЯ В КЛІВЛЕНД, О.

Українська кольонія в Клівленд, О. буде мати нагоду побачити великого українського силача Гаркавенка, котрий буде боротися аж до побіди в пятницю, 8. квітня в великій гали Поблик Авдіторіюм. Радимо нашим землякам прийти і повитати Гаркавенка. Початок о год. 8.15 вечером.

(Огол.)

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

МОЛИТВА В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ НЕ БУДЕ БОГОВІ ЗРОЗУМІЛА.

Із села Яковичі, на Волині, пишуть до холмського „Нашого Життя":

В нашій церкві, відправа служби божої стала провадитись рідною мовою; околичні села дуже зацікавилися тим, і на свято св. Миколи прибуло до церкви багато людей.

Пан-отець Оссовський на проповіді накинувся з образливими словами на тих, хто захищає свою рідну мову, а на закінчення залякував людність тим, що молитва в українській мові не може дійти до Бога, через те і спасіння в небі не можуть дістати, хоч би і як вірували, бо мова українська, то є мова хлопська — базарна.

Народе український, отак то тебе наставляють твої пан-отці духовні, котрі не хочуть знати, що твоя українська нація складається зпонад 40 міліонів населення з великими обшарами землі, гаями, озерами, ріками, морями та ріжними промислами і великими багацтвами з землі.

Такому пан-отцеві, що вміє тільки ходити по селі, щоб зібрати хліб на годівлю свиней, а слова правди не каже; такому пастиреві, що йде проти національної та соціяльної свідомости, що старається збити нарід наш з правдивого шляху, — пастиреві такому не місце на селі.

Не забувайте, пан-отче, того, що самі часто голосите:

„Гнів народний — гнів божий".

Селянин.

В гостинниці.

— Моріц, ти вже заплатив?
— Ні, а ти?
— Я також ні.
— Ну, то чого чекаємо? Ходім!

ВІДОЗВА!

Видавництво „Нова українська школа у Львові" потребує для виконання ілюстрацій до читанок ріжнородних знимок з Америки, а саме: Фотографій українських церков, шкіл, народніх домів, фарм, картин, які би представляли фармерів і робітників при ріжних заняттях і в ріжних порах року, карток з видами американських міст і краєвидів.

Видавництво просить сею дорогою Земляків, які моглиби допомогти зібрати такий матеріял, надсилати його під адресою: **SVOBODA, 83 GRAND STREET, JERSEY CITY** з заміткою **для Видавництва М. Матвійчука,** подаючи при кождій фотографії місцевість, провінцію, а також блище означенне краєвиду, за що з гори складаємо щиру подяку. 72—

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

НАНТИКОК, ПА.

На Рідну Школу.

Як другі Українці в Америці, так і ми в Нантикоку не хочемо оставати позаду. Хоч нас мало, але зате ніколи ніхто з нас не відмовлявся від жертв давними часами, так само як і тепер. Як коляду зібрано з рамени укр. греко-кат. церкви $24.50 на Рідну Школу, а $3.80 на інвалідів. Разом вислано до краю через Обєднанє Українських Організацій в Америці $28.30.

Жертвували слідуючі: Олекса Сахній $3.00; по $1.00: о. Володимир Петрівський, Іван Чернецький, Теодор Бабак, Іван Велгош, Николай Вовк, Максим Савчук, Василь Парцель, Йосиф Сивик, Андрій Пащенько, Петро Пшек, Микита Семчишин, Михайло Проняк; по 50 ц.: Катерина Сьома, Василь Зера, Яків Савчук, Лука Велгош (старший), Михайло Лизогуб, Михайло Конок, Матвій Базиняк, Іван Калина, Василь Белетицький, Василь Петрів, Стефан Мирон, Гаврило Гетман, Дмитро Головчак, Данило Джочка; по 25 ц.: Іван Плекан, Петро Франко, Лука Велгош (молод.), Олекса Вдовичук, Іван Чорній, Андрій Велгош, Марія Дзінжеровска; Дмитро Серневський 45 ц., а маленька школярка 10 ц. Разом $28.30.

Михайло Проняк.

ШЕНАНДО, ПА.

Примір до наслідування.

Припала мені честь загостити до нашого громадянина п. Николая Максимчука, на хрестини, котрі відбулись в неділю, дня 27. лютого с. р. в місцевости Фарментон, Па.

На зазив кума п. Николая Бабяка зложили поважані гості підчас забави $22.80 на допомогу Рідній Школі в старім краю. Жертвували слідуючі: Андрій і Варвара Дишель $2.00; О. Пронишин $1.25; по $1.00: Берик, Пелех, Бабяк, Фірман, Сосновський, Дячук, Дзіндзіриста, Маламін, Починок, Максимчук; по 50 ц.: Павлина Дзюбінська, Бурян, Зазуля, Пінчак, Марія Боровська, Йонак, Бурян, Анна Дячук, Текля Шеременда, Формусяк, Малиса, Шеременда, Мельник, Єлена Мартиняк; по 25 ц.: Текля Козловська Судя, Бурян, Юськів, Марія Савчак, Дзюбінський, Гришевський, Василько, Мартинюк, Марія Бурян 30 ц.

Повну суму $22.80, вислано до Обєднання в Філаделфії, Па.

Пишу цих кілька речень не тому, щоби когось хвалити, але для приміру другим, щоби й другі громадяне на хрестинах, весіллях і т. п. пішли такими самими слідами. На таку ціль як на допомогу Рідній Школі не повинні ми пропустити найменшої нагоди, бо як говорить пословиця: громада по нитці, то бідному буде сорочка.

С. Пелех.

ГЕМТРЕМК, МИШ.

На будову Народного Дому в Залукві.

Відпис лісти жертв, зложених на руки Степана Квасція на будову Народного Дому в селі Залуква, Станиславівського повіту:

Яків Бойко	$50.00
С. і М. Квасній	43.85
Никола Чабак	63.60
П. і П. Єрис	52.40
Антін Микула	25.00
Юлія Бабак	20.00
Анна Маркевич	20.00
Н. і Ю. Гурняк	10.00
М. і Д. Кривий	10.00
Дмитро Турак	10.00
Текля Криса	5.00
Татіянна Цибух	5.00
В. і М. Лис	10.00
Прокіп Савчук	2.00
Разом	$326.85

Відпис лісти жертв, зложених на руки Николи Чабака:

Олекса Крохмальний	$1.00
Теодор Данилишин	50
Н. Савка	50
М. Пиляк	50
Г. Валатницький	25
І. Луцишин	25
Петро Бендина	25
Д. Когут	25
М. Яловий	25
Разом	$3.75

Відпис лісти жертв, зложених на руки Мелянії Квасній:

Василь Губик	$1.00
Юрій Крук	2.00
Разом	$3.00

Відпис лісти жертв, зложених на руки Якова Бойка:

Іван Бучко	$25.00
Степан Качмар	25.00
Никола Мирон, Сафата	20.00
Василь Стефунко	20.00
Михайло Топорівський	15.00
Іван Бабій	10.00
Володимир Легінь	10.00
24. відд. Оборони України	6.00
Степан Блавацкий	5.00
Михайло Майорчак	5.00
Никола Горень	5.00
Кароліна Горень	5.00
G. Cook	5.00
А. Мохорук	2.00
Іван Дубик	2.00
Степан Дубик	2.00
Іван Косів	2.00
Григорій Герлях	2.00
Тома Кошіль	2.00
Т. Синьчук	1.50
Н. Гавадуру	1.00
В. Калушка	1.00
Ю. Петришин	1.00
К. Нирчак	1.00
М. Гарматюк	1.00
Теодор Литвин	1.00
Григорій Павлюк	1.00
Яків Білецький	1.00
Іван Гулька	1.00
Д. Коломийчук	1.00
В. Лазечко	1.00
М. Филипюк	1.00
К. Яцишин	1.00
Петро Стокер	1.00
Петро Техолец	1.00
Таленик	1.00
М. Паптис	1.00
Константин Тейко	1.00
І. Лабар	1.00
Григорій Лозовський	1.00
Василь Ничай	1.00
Іван Саврій	1.00
А. Загірняк	1.00
Сильвестер Гривнак	1.00
Т. Бочкур	1.00
Петро Понятишин	1.00
В. Бугай	1.00
С. Стойко	1.00
Василь Вороновський	1.00
Ч. Дембицький	50
В. Білик	50
І. Мельник	50
Д. Турак	50
П. Щрубай	50
Михайло Дніпренко	50
Василь Борівець	50
Р. Пошивак	50
Никола Сірий	25
Степан Спіршин	25
Н. Н.	25
Разом	$203.25

Дрібні жертви, зложені на руки Василя Стефунка	$ 2.00
З обрусів, котрі дарувала Юлія Гурняк	40.50
На поклик Дмитра Турана в гостині у Василя Лиса присутні жертвували	13.25
За стараннем Комітету будови повисше названого дому відіграно представленє 1. червня 1924 р.; приходу було	78.35
З балю	41.40
З представлення 5. жовтня 1924	67.00
З представлення 13 грудня 1925	174.30
Разом	$416.80

Загальна сума, яку зібрано, виносить	$953.65
З того відіслано до с. Залукви	800.00
Оплати посилки	26.00
Дрібні розходи тут на місци	13.60
На руках касієра Комітету є	114.05

Всім жертводавцям, які причинилися до цего великого діла, складає Комітет щиру подяку. До Комітету входять: Яків Бойко, предс.; П. Єрис, секр.; С. Квасній, кас.; В. Стефунько і Василь Лис, контрольори.

— Тату, — каже син до батька, — я маю ужити в задачі слово „традиція". Що то є властиво?

Традиція — пояснив батько — то є то, що переходить з роду в рід.

І синок написав у задачі: — Мої штани є традиція.

—o—

Чоловік недовго після шлюбу прийшов до священика і сказав, що хоче розвестися зі своєю жінкою.

—Той злий дух піддає вам таку думку — відповідає йому священик. — Робіть, як каже святе Письмо, в якому сказано: „Спротився чортови, то він покине тебе!"

— Коби то я міг! — сказав задуманий чоловік. — Та як лише я спротивився би моїй жінці, то вона не втікне, лише стане шпурляти в мене горшками!

—o—

В суді.

— За що ти арештований?
— За скору їзду.
— А ти?
— За повільну.
— Як то?
— Бо не скоро втікав на краденім автомобілю.

—o—

Взялася на спосіб.

Мала Стефця заїдає яблоко і при тім кривиться.

Мати: — Вкинь те яблоко, коли воно таке квасне.

— Ні, мамусю, яблоко є дуже добре, але я навмисне кривлюся, щоби мені його не відібрав наш Грицько.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз в оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт. коли таке оголошення має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свобода" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їх оголошення чи оголошень.